

درس دهم: مرجعیت و ولایت فقیه

ضرورت تداوم مسئولیت های امام در عصر غیبت

عقلاً ضروری است "مرجعیت دینی" و "ولایت ورهبری" در عصر غیبت ادامه یابد، زیرا:

۱- اگر "مرجعیت دینی" ادامه نیابد، مردم با وظایف خود آشنا نمی شوند و نمی توانند به آن وظایف عمل کنند (مرجع نباشد، مردم به وظایف دینی عمل نمی کنند)

۲- اگر "ولایت ظاهری" ادامه نیابد و حکومت اسلامی تشکیل نشود، نمی توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند مدیریت و پشتوانه حکومتی است، در جامعه به اجرا درآورد (ولی فقیه نباشد، احکام اجتماعی از طریق تشکیل حکومت اجرا نمی شود)

راهکار پیامبر (ص) و امامان (ع) برای عصر غیبت:

تربیت دانشمندانی که در حد توان به معارف و احکام دین دست یابند

رفتن دانشمندان به شهرهای مختلف برای آموختن احکام اسلام به مردم و پاسخ به پرسشهای آن براساس دانشی که از قرآن و روایات داشتند

◆ **تفقه**: شناخت دقیق دین - تلاش برای کسب معرفت عمیق

◀ **فقیه**: افرادی که به معرفت عمیق در دین میرسند و قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات بدست آورند

◆ **وظیفه مسلمانان**: مراجعه به فقیهان در زمان غیبت امامان (ع)

احادیث پیامبر (ص) و ائمه (ع) در وجوب مراجعه به فقیه در عصر غیبت:

◆ **پیامبر (ص)**: حال کسی که از امام خود دور افتاده و به اودسترسی ندارد، سخت تر از حال یتیمی است که پدر را از دست داده است، زیرا چنین شخصی در مسائل زندگی، حکم و نظر امام را نمی داند. البته اگر یکی از پیروان ماکه به علوم و دانش ما آشناست، وجود داشته باشد، باید دیگران را که به احکام ما آشنا نیستند، راهنمایی کند و دستورات دین را به آن ها آموزش دهد. در این صورت، اودر بهشت باما خواهد بود.

◆ **امام عصر (ع) در پاسخ** اسحاق بن یعقوب درباره رویدادهای جدید عصر غیبت فرمود:

وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُوَاةِ حَدِيثِنَا: در مورد رویدادهای زمان به روایان حدیث مراجعه فَاَنْهَمُ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّتِي عَلَيْكُمْ: که آنان حجت من بر شمایند و من حجت خدا بر آن ها می باشم

◆ نکته: پیروی از فقیهان، مصداق بارز پیروی از فرمان های امام عصر (ع)، از وظایف منتظران است. بنابراین: در دوره غیبت، بنابه فرمان امام زمان (ع) و به نیابت از ایشان، " فقیهان " واجد شرایط، دو مسئولیت " مرجعیت دینی " و " رهبری و ولایت " رابرعهد دارند و در حد توان، جامعه اسلامی را در مسیر اهداف الهی هدایت و رهبری می کنند.

مرجعیت فقیه و تقلید:

تقلید ← مراجعه و پیروی از فقیهان که احکام و قوانین دین را در اختیار مردم قرار می دهند.

تقلید در احکام ← رجوع به متخصص دین در امری که انسان تخصص و مهارت ندارد = روش رایج عقلی

مرجع تقلید ← متخصص دین

ولایت فقیه و حکومت

ولی فقیه: فقیهی که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده دار حکومت شده و قوانین الهی را در جامعه به اجرا درمی آورد

در عصر غیبت:

۱. " مرجعیت دینی " در شکل " مرجعیت فقیه " ادامه می یابد.
۲. " ولایت ظاهری " به صورت " ولایت فقیه " استمرار پیدا می کند.

شرایط مرجع تقلید:

۱. باتقوا
۲. عادل
۳. زمان شناس (احکام دین را متناسب با نیازهای روز بدست آورد)
۴. اعلم (از میان فقها از همه عالمتر)

◆ نکته: سه شرط **مشترک** بین مرجع تقلید و ولی فقیه: ۱- باتقوا ۲- عادل ۳- زمان شناس

دو شرط **اختصاصی** ولی فقیه ۱- مدیر و مدبّر ۲- شجاعت و قدرت روحی

راههای شناخت مرجع تقلید:

۱. از دونفر عادل و مورد اعتماد که بتواند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، بپرسیم.
۲. یکی از فقیهان، در میان اهل علم آنچنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه، واجد شرایط است.

شرایط ولی فقیه:

۱. باتقوا
۲. عادل
۳. زمان شناس (احکام دین را متناسب با نیازهای روز بدست آورد)
۴. مدیر و مدبر (رهبری جامعه در شرایط پیچیده جهانی)
۵. شجاعت و قدرت روحی (در برابر زیاده خواهی دشمنان بایستد، در اجرای احکام دین نترسد و با قدرت در مقابل تهدیدها پایداری کند)

◆ نکته مهم: شرایط مشروعیت ولی فقیه ۵ مورد بالاست .

◀ فقدان مشروعیت = حرام بودن اطاعت از او

◀ فقدان مقبولیت = عدم پذیرش مردم

◆ تشکیل نظام و حکومت اسلامی بر دو پایه ۱- مشروعیت ۲- مقبولیت استوار است

چگونگی انتخاب ولی فقیه:

انتخاب ولی فقیه ---- اجتماعی - دسته جمعی - گروهی (برای پرهیز از هرج و مرج، تفرقه و پراکندگی)

انتخاب مرجع تقلید ---- فردی - شخصی - جداگانه

پذیرفتن ولایت امام خمینی (ره):

✓ زمان انقلاب اسلامی

✓ به شیوه مستقیم (یک مرحله ای)

✓ با حضور در اجتماعات و راهپیمایی های سراسری

◀ بنابر **قانون اساسی**، مردم ابتدا **نمایندگان خبره** را انتخاب و **خبرگان** از میان فقها، کسی که برای رهبری **شایسته تر تشخیص دهند**، به **جامعه اعلام** می کنند (دو مرحله ای) = **حضرت آیه الله خامنه ای** پس از رحلت امام خمینی مسئولیت رهبری را برعهده گرفتند.

♦ فقیه تا وقتی رهبر جامعه است که شرایط ذکرشده را داشته باشد و تشخیص این امر به عهده **مجلس خبرگان**

وظایف و مسئولیت های رهبر (ولی فقیه) (حق مردم بر رهبر)

۱. **تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه:** اداره جامعه مطابق با دستورات دین - خارج نشدن مردم از مسیر قوانین الهی

۲. **حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان:** روش سلطه بیگانگان فشار اقتصادی و روانی - دعوت مردم به استقامت و پایداری و بستن راه های سلطه

۳. **تصمیم گیری بر اساس مشورت:** بهره گرفتن از اندیشه های اندیشمندان و متخصصان - مشورت با نخبگان - مشورت دادن نهادهای مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مجلس شورای اسلامی، شورای عالی امنیت ملی، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و شورای عالی حوزه های علمیه

۴. **ساده زیستی:** توسعه ندادن مال و ثروت حتی از طریق مشروع - الگو قراردادن اولیای دین در زندگی

مردم و رهبری

✓ رهبر جامعه اسلامی متفاوت با سایر رهبران

✓ رهبر پیشوا در مسیر کمال و عدالت

✓ همراهی مردم با رهبر و تنها نگذاشتن رهبر در سختی ها

✓ مشارکت و همراهی مردم پایه و اساس پیشرفت

مسئولیت مردم نسبت به رهبر (حق رهبر بر مردم)

۱. **وحدت و همبستگی اجتماعی:**

تفرقه و پراکندگی حکومت را از پای درمی آورد و سلطه گران را مسلط میکند. همبستگی اجتماعی کشور را قوی و به رهبری امکان اجرای برنامه های اسلامی را میدهد.

۲. **استقامت و پایداری در برابر مشکلات:**

مردم باید با استقامت خود، فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند.

۳. افزایش آگاهی های سیاسی و اجتماعی:

تصمیم گیری صحیح - اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی - بیشترین ضربه و کمترین آسیب - ناراحتی یا خوشحالی دشمنان از ما معیار درستی و نادرستی عملکرد ما

۴. مشارکت در نظارت همگانی:

بر اساس فرمان خدا همه نسبت بیکدیگر مسئول اند - گناه رواج پیدا کند همه کسانی که سکوت کرده اند نیز باید پاسخگو باشند - همه باید ناظر بر فعالیتهای اجتماعی - امر به معروف و نهی از منکر وظیفه همه - باروش درست - مشارکت سبب میشود رهبر همه افراد جامعه را پشتیبان خود بیابد و هدایت جامعه آسانتر شود.

۵. اولویت دادن به اهداف اجتماعی:

گذشتن از منافع فردی و تلاش برای اهداف اجتماعی مثلاً خرید کالای ایرانی موجب ادامه تولید - کاهش بیکاری بطور غیر مستقیم - کمک به رهبر برای اداره موفق تر جامعه

وظیفه کارگزاران و مدیران کشور:

کارگزاران، مسئولان، مدیران، یاران و کمک کنندگان به رهبرند = سه قوه مقننه، مجریه، قضائیه کارگزاران هم وظیفه خود را به درستی بشناسند و هم به درستی اجرا کنند، اعتماد مردم افزایش می یابد. عملکرد غلط کارگزاران سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت می شود.

وظیفه کارگزاران	علت پیشنهاد وظیفه
دوستی با همه شهروندان "یکسانی مردم در برابر قانون"	برخی مردم هم آئین و برخی هم نوع هستند ومهربانی با هر دو ضروری است
سعی در کسب رضایت عمومی	زیر رضایت عمومی تضمین کننده بقا وسلامتی حکومت
"نهی پارتی بازی و باندبازی"	وجامعه و خنثی کننده خشم خواص است
انتخاب گروهی مطمئن برای تحقیق از وضعیت محرومان	محرومان نیازمند تر به عدالت اند "آگاهی از زیر پوست شهر"
دقت در قراردادهای بین المللی و بستن راه پیمان شکنی اجانب	دشمنان از راه پیمان شکنی ما را غافلگیر می کنند

اندیشه و تحقیق:

۱- مقصود از " تقلید " در احکام دینی چیست؟

رجوع به متخصص در دین (فقیه) برای آگاهی از احکام و وظایف دینی و نحوه انجام آن ها.

۲- تقلید برای چه کسانی لازم است و شامل چه زمینه هایی میشود؟

کسی که به سن تکلیف رسیده و متخصص در دین نیست، در فروع و احکام دین تقلید می کند.

۳- چرا مرجع تقلید باید " عادل " و " زمان شناس " باشد؟

باید عادل باشد تا از روی هوا و هوس حکم نکند و باید زمان شناس باشد تا احکام متناسب با شرایط زمانه را بیان کند.

۴- انتخاب ولی فقیه در کشور ما چگونه انجام میگردد و مردم از چه طریقی در انتخاب ایشان دخالت دارند؟

ولی فقیه واجد شرایط از طریق خبرگانی که همگی مجتهدند و با رأی مردم انتخاب شده اند برگزیده میشود.